

зворотного зв'язку. Оцінка кількісних і якісних характеристик інформаційного обміну органів державного управління з зовнішнім середовищем дає можливість проводити аналіз ефективності їх діяльності з використанням інформаційного підходу, і надає важливу інформацію для розробки шляхів удосконалення роботи в системі державного управління.

Моделювання свідчить, що найбільшу цінність має інформація отримана по каналам зворотного зв'язку, а найменшу - що надходить по каналах входу прямої дії.

Використані джерела інформації:

1. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики / [Калюжний Р.А., Шамрай В.О., Швець М.Я. та ін.]; за ред. Р.А. Калюжного та В.О. Шамрая. — К.: Академія держ. податкової служби України, 2002. — 296с.
2. Олійченко І.М. Шляхи удосконалення регіональної системи інформаційно-аналітичного забезпечення / М.Ю. Дітковська, І.М. Олійченко // Соціально-економічні реформи у контексті інтегрального вибору України: Четверта міжнар. наук.-практ. конфер., 15-16 березня 2007 р.: тези допов. — Дніпропетровськ: ПДАБА, 2007. — Т.1. — С. 38–40.
3. Растрингін Л.А. Современные принципы управления сложными объектами / Леонард Андреевич Растрингін. — М.: Сов. Радио, 1980. — 232 с.
4. Стратонович Р.Л. Теория информации / Руслан Леонтьевич Стратонович. — М.: Сов. Радио, 1975. — 424 с.

Рецензент: Корецький М.Х., д.держ.упр., професор.

УДК 351.82:658.152

Пельтек Л.В.,

к.е.н., доцент

ІНДИКАТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ В ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація. У статті обґрунтована можливість і сформульовані пропозиції щодо використання елементів механізму індикативного планування для побудови ефективного механізму розподілу інвестиційних ресурсів у промисловості.

Annotation. In the article the grounded possibility and given suggestions is on the use of the indicative planning for the construction of effective mechanism of division of resources of investments in industry

Ключові слова. Індикативне планування, державне управління інвестиційними ресурсами, програма економічного розвитку, промислова політика.

Вступ. Для побудови ефективного механізму розподілу інвестиційних ресурсів у промисловості, доцільно звернутися до системного підходу, у рамках якого будуть вирішуватися стратегічні завдання розвитку економіки, а також залучатися сучасні ринкові

механізми й інструменти [4]. З одного боку, має розроблятися концепція економічного (промислового) розвитку, включаючи конкретні господарські орієнтири (макроекономічні параметри та забезпечені ресурсами структурні показники), з визначенням пріоритетів стратегічного й тактичного рівня. З іншого боку, повинні розроблятися і обґрунтовуватися організаційно-економічний механізм, інструменти активізації та стимулювання інвестицій, що відповідають вимогам ринкової економіки для реалізації цих пріоритетів у рамках єдиної концептуальної моделі розвитку.

Досягнення поставленого завдання в умовах ринкової економіки, коли зростає роль нормативно-правових і економічних методів, які і визначають загальні умови господарської діяльності, вимагає вдосконалення методів управління. Одним з таких методів, який активно використовується в економічно розвинутих країнах, є індикативне планування, в рамках якого розробляється система взаємопов'язаних індикаторів (параметрів) стану економіки й визначаються заходи державної дії на економічні і соціальні процеси.

На сьогодні в загальній теорії індикативного планування залишаються невизначеними багато питань. Більшість теоретичних і методологічних розробок з індикативного планування залишається дискусійними.

Теоретичні і практичні аспекти підвищення ефективності державного управління досліджували у своїх працях такі зарубіжні й вітчизняні вчені, як: І. Ансофф, О. Алимов, В. Бакуменко, В. Бодров, С. Біла, В. Воротін, В. Геєць, В. Гусєв, Б. Данилишин, О. Джусов, А. Золотарьов, Л. Кальніченко, Г. Клейнер, М. Корецький, І. Мазур, В. Мартиненко, А. Мерзляк, С. Поважний, О. Поважний, С. Покропивний, В. Пономаренко, О. Пушкар, І. Сазонець, З. Шершньова, О. Ямстремська та ін.

Постановка завдання. Обґрунтувати шляхи підвищення ефективності системи державного регулювання інвестиційних процесів у промисловості шляхом використання елементів механізму індикативного планування.

Результати. Важливе місце у впливі держави на економічні процеси посідає індикативне планування. Воно є адекватною ринковим відносинам формою макроекономічного планування [5].

Так, центральним поняттям системи індикативного планування є індикатор, який є кількісним показником якісних характеристик соціально-економічних процесів, явищ і стану певної системи. Індикатор є об'єктивним інструментом вимірювання і співвідношення планованих заходів з задекларованими орієнтирами розвитку.

Основні індикатори – рівень життя населення, темпи розвитку регіону, міста, району, галузі економіки, розвиток соціальної сфери, підприємств, організацій, рівень середньої заробітної плати, інфраструктурна забезпеченість тощо. Щодо промисловості, то основними індикаторами є показники виробництва, добування, оброблення у таких галузях: металургія та оброблення металу; хімічна і нафтохімічна промисловість; машинобудування, ремонт і монтаж машин та устаткування; виробництво електричного й електронного устаткування; транспортне машинобудування; легка промисловість; виробництво деревини та виробів з деревини, крім меблів [3].

Система індикаторів дає змогу в комплексі і всебічно оцінити характеристики, стан і зміст певного процесу, що відбувається в економіці країни, в цілому, а також в окремих регіонах, галузях економіки, господарюючих суб'єктів. Відповідно, для кожної аналізованої економічної системи повинен розроблятися свій комплекс індикаторів.

У цілому, індикативне планування складається з конструктивного, прогнозного та регулюючого елементів.

Ключовим питанням у системі індикативного планування є визначення адекватних значень індикаторів, які формуються в безпосередній залежності від досягнутих результатів і прогнозів економічного розвитку, а також поставлених на відповідний період цілей, завдань і пріоритетних напрямів розвитку економіки. Рішення цього питання вимагає використання конструктивного й прогнозного елементів механізму індикативного планування.

Крім того, індикатори повинні бути інструментальними, тобто для кожного індикатора мають існувати інструменти регулювання (регулятори прямої дії) на об'єкт (систему) управління.

Індикатори визначаються параметрами (пороговими мінімальними й максимальними значеннями), у межах яких система може розвиватися. Динаміка індикатора в бік одного з порогових значень може свідчити про наближення до критичної ситуації і необхідності застосування тих або інших методів дії та інструментів регулювання. Інакше кажучи, державне управління в рамках індикативного планування є механізмом реакції органу управління на значення індикатора. Граничні межі індикатора створюють необхідний потенціал, достатній для ухвалення рішення щодо застосування тих або інших способів і інструментів регулювання.

Функціонування механізму індикативного планування будується на сукупності методів, способах і інструментах регулювання економіки, які використовуються в процесі державного управління. Відмінність індикативного планування від державного планування як методу державного регулювання полягає, головним чином, у координації інтересів держави й суб'єктів господарської діяльності в планованих індексах

економічного розвитку, тобто в залученні останніх у процес планування. Індикативне планування об'єднує процеси прогнозування та бюджетування. Проте взаємопов'язані прогнозування і бюджетування самі по собі ще не є індикативним плануванням, якщо відсутня координація інтересів держави й господарюючих суб'єктів, тобто показники прогнозів і планів держави не використовуються останніми для ухвалення рішення й відсутній зворотний зв'язок з господарюючими суб'єктами. Крім того, індикативне планування має необов'язковий характер, проте невиконання індексів може спричинити негативні наслідки для розвитку економічної системи.

Питання перспективності впровадження індикативного планування в процес управління українською економікою як у цілому, так і при створенні ефективного механізму управління інвестиційними ресурсами, вимагає зосередженості у виборі інституційної основи, організаційно-економічного механізму реалізації державного регулювання, національні особливості тощо.

Індикативне планування повинне формуватися у формі законодавчо оформленої системи довгострокового й середньострокового прогнозування соціально-економічного зростання та спиратися на створені інституційні структури.

Доцільність застосування елементів індикативного планування при створенні механізму державного управління інвестиційними ресурсами у промисловості можна обґрунтувати ще й такими положеннями.

Досягнення заданих параметрів (індексів) розвитку економіки країни забезпечується відповідними інвестиціями, головним чином, реальними інвестиціями. При цьому ключову роль у відтворювальному процесі грають інновації, тобто фундаментом економічного зростання повинні стати досягнення НТП і результати НДОКР. Реалізація такого роду інвестиційних проектів пов'язана із значними вкладеннями і довгостроковістю. У зв'язку з цим досягнення визначених параметрів припускає вирішення комплексу завдань, взаємопов'язаних за часом, ресурсами тощо, які вимагають більше одного року. Оскільки бюджет держави планується на рік, питання про фінансування довгострокових інвестиційних проектів розв'язується за допомогою програмно-цільового методу з плановим розподілом фінансування по роках. Основними проблемами, пов'язаними з реалізацією державних програм, на сьогодні є зростання кількості програм, їх безсистемність та зниження якості виконання[8].

Аналіз державних цільових програм показав, що Програми Уряду включають комплекси організаційних і фінансово-економічних заходів, які необхідно реалізувати всій системі державного управління, розробляються на один термін, а наприклад, програми розвитку окремої галузі зовсім на

інший. Це свідчить про те, що цілі соціально-економічного розвитку країни і цілі розвитку промислового комплексу розрізнені та не мають загальних орієнтирів розвитку, що руйнує очікувані результати й зумовлює неефективність реалізації комплексу виконуваних програм.

Індикативне планування, по суті, також є державними програмами розвитку, які орієнтують і мобілізують окремі ланки економічної структури на виконання цих програм у загальнонаціональних інтересах.

Ефективність реалізації будь-якої програми або комплексу програм залежить від їх збалансованості щодо ресурсів: матеріальних, трудових, фінансових.

Проблема збалансованості ресурсів в рамках реалізації державою інвестиційної політики полягає в забезпеченні функцій і зобов'язань держави, необхідних для досягнення запланованих індексів (показників) економічного розвитку галузей промисловості відповідними ресурсами. Вирішення проблеми збалансованості щодо ресурсів можливо в рамках застосування механізму індикативного планування.

Упровадження індикативного способу планування в роботу органів державного управління повинно перебудувати всю систему планування. Спираючись на базові підходи індикативного планування, реалізація механізму управління рухом інвестиційних ресурсів у промисловості можлива за допомогою виконання таких поетапних дій:

1. Аналіз рівня соціально-економічного розвитку економічної системи (країни, регіону, території, галузі). Це етап оцінки й прогнозування макроекономічних показників розвитку на довгостроковий період, у ході якого виявляються тенденції розвитку, окреслюються проблеми, визначаються перспективи розвитку. Об'єктами аналізу можуть виступати соціально-економічне становище країни, регіону, галузі, території.

2. Визначення цілей і завдань економічного розвитку, розробка концепції економічної, зокрема інвестиційної політики. На підставі довгострокових прогнозів необхідно розробити основні макроекономічні цілі розвитку, визначити стратегічні напрями, розробити систему очікуваних показників (індексів) стану економіки на планований довгостроковий і середньостроковий періоди.

Пропонується така технологія створення моделі економічного розвитку:

- а) визначення системи найважливіших індикаторів розвитку;
- б) визначення порогових значень індикаторів;
- в) визначення залежності кожного індексу від набору економічних регулюючих інструментів (регуляторів);
- г) визначення ваги кожного регулятора за ступенем його впливу на індекс;

д) розробка декількох варіантів системи регуляторів, що відповідають кожному індексу.

Прийняті індекси розвитку необхідно офіційно задекларувати, щоб довести очікування органів влади до всіх господарюючих суб'єктів.

3. Визначення обсягу та структури необхідних для досягнення поставлених цілей ресурсів. На цьому етапі реалізуються такі дії:

- а) визначення потреби в ресурсах на реалізацію кожного регулятора;
- б) визначення потреби в ресурсах для досягнення прийнятої мети (індикаторів) щодо розроблених раніше варіантів;
- в) вибір оптимальної системи регуляторів для кожного індексу.

На цьому етапі доцільно провести узгодження довгострокових програм розвитку з цілями та запланованими індексами, погоджувати їх між собою, для виключення дублювання заходів, зокрема щодо їх фінансування. На практиці довгострокові програми виконуються за допомогою подрібнення їх на середньострокові цільові програми з розподілом за роками. Середньострокові цільові й галузеві програми, зокрема з розвитку промисловості, мають укладатися в рамках заданих пріоритетів і показників на середньостроковий період і в цілому забезпечувати досягнення довгострокових цілей (виконання довгострокових програм) у встановлений термін.

Увесь комплекс програм має бути систематизований та узгоджений між собою та з орієнтованими індексами.

Доцільно розробляти декілька варіантів виконання комплексу програм, що припускають різні схеми фінансування по роках.

На цьому етапі органам різних рівнів державної влади слід доводити свої прогнози й очікування, індекси розвитку територій до вищих органів влади. Ця процедура цілком може здійснюватися в процесі планування бюджету на наступний рік. При цьому логічно врахувати інтереси й потреби в бюджетних коштах державних і муніципальних установ. З цією метою пропонується ввести процедуру надання відповідної інформації у встановленій органами державної влади формі.

Отримання планів і прогнозів від господарюючих суб'єктів може істотно розширити інформаційно-аналітичні можливості держави та обґрунтованість прогнозів і планів. Проте, на відміну від державних і бюджетних установ господарюючі суб'єкти здійснюють планування своєї діяльності самостійно. Частково розв'язання цієї проблеми можливо вирішити через організації, які зацікавлені в отриманні державної підтримки в тому або іншому вигляді, або державного замовлення на планований період. Ці організації слід зобов'язати надавати відомості щодо прогнозів розвитку, планових показників діяльності й потреб у державній підтримці.

Так, органи державного управління зможуть точніше спрогнозувати середньостроковий і короткостроковий розвиток території і розробити адекватні індекси, а також спланувати реалістичніший бюджет, пропорції фінансування видів витрат, окремих бюджетодержувачів, забезпечити відповідність між потребою в ресурсах і їх наявністю, розробити систему адекватних інструментів регулювання, зокрема в рамках інвестиційної політики.

Законодавчо цей етап логічно оформити у вигляді Програми довгострокового і середньострокового соціально-економічного розвитку на відповідний період.

4. Визначення обсягу і структури ресурсів, які матиме у своєму розпорядженні держава в наступному році. Цей етап повністю охоплює процес планування бюджету на наступний рік.

5. Узгодження та балансування потреб і ресурсів економічної системи і її складових (галузей економіки, господарюючих суб'єктів тощо.).

Комплекс програм, прийнятих до виконання в запланованому році, становить річну інвестиційну програму на рік, яка повинна відображати потребу в інвестиційних ресурсах і можливості держави щодо фінансування зазначених в програмі заходів, а також містити комплекс інструментів, враховуючи витрати на їх реалізацію, які дають змогу залучити додаткові інвестиційні ресурси, для покриття незабезпечених бюджетом потреб.

6. Регулювання реалізації Програми довгострокового соціально-економічного розвитку. У ході виконання Програми довгострокового соціально-економічного розвитку необхідно здійснювати:

а) щоквартальний і щорічний контроль і оцінку виконання річних інвестиційних програм, планових заходів середньострокових програм, ефективність їх реалізації;

б) контроль і оцінку досягнення прогнозних показників, порогових значень індикаторів, розробку адекватних інструментів регулювання;

в) коректування середньострокових програм і річних інвестиційних програм з урахуванням досягнутих результатів, змін економічної ситуації у країні й інших чинників.

Висновки. Таким чином, необхідність розвитку індикативного планування в Україні зумовлена, з одного боку внаслідок впровадження ринкового регулювання економіки зростанням актуальності проблеми управління, а з іншого, - набуттям науково обґрунтованих методів управління, які запобігають виникненню стихійних нерегульованих процесів та різкій диференціації в соціально-економічному розвитку країни.

Запропонована схема індикативного планування підвищить ефективність системи державного регулювання інвестиційних процесів у промисловості та дасть змогу використовувати методи наукового планування на всіх рівнях управління.

Використані джерела інформації:

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк.– К. : МП «ІТЕМ» ЛТД: «Юнайтед Лондон трейд Лимитед», - 1995. – 448 с.
2. Державна програма розвитку промисловості на 2003-2011 роки [Електроний ресурс] / Міністерство промислової політики України. – Режим доступу: <http://industry.kmu.gov.ua>.
3. Колодій Ю.С. Проблеми індикативного планування в промисловості / Ю.С.Колодій // Соц.-екон. проблеми сучасного періоду України. – 2008. – Вип. 6(74). – С. 111 – 121
4. Кушлин В.И. Государственное регулирование рыночной экономики / В.И. Кушлин, Н.А. Волгин. – М. : Экономика, 2002. – С. 10 – 30.
5. Кужель О. Особливості та функціональні переваги системи індикативного управління [Електроний ресурс] // Підприємництво в Україні. – №12. – С. 22-30. – Режим доступу: <http://www.academia.org.ua>.
6. Концепція загальнодержавної програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [Електроний ресурс] / Міністерство промислової політики України – Режим доступу: <http://industry.kmu.gov.ua>.
7. Марущак В.П. Державне індикативне планування Німеччини і Франції / В.П. марущак // Актуальні проблеми державного управління - Збірник наукових праць ОРІДУ, Вип.. 4 (24) - О.: ОРІДУ НАДУ, 2005.
8. Погребняк М.М. Індикативне планування як основа удосконалення системи державного регулювання економіки України // Ринкова трансформація економіки України: проблеми регулювання. Колективна монографія. / М.М. Погребняк За ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка.- К.: НДЕІ – 2005.- С.141-145.

Рецензент: Дацій О.І., д.е.н., професор.

УДК 351:378

Піддубна Л.П.,

к.е.н., доцент,
завідувач кафедри управління
документно-інформаційними комунікаціями
Академія муніципального управління

РОЛЬ І ЗАВДАННЯ АКАДЕМІЇ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню питань підготовки бакалаврів зі спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність» та визначення перспективних завдань розвитку цього напрямку підготовки фахівців з метою поглиблення його взаємозв'язку з функціональною спеціалізацією навчального закладу «державне управління та місцеве самоврядування».

Аннотация. Статья посвящена освещению вопросов подготовки бакалавров по специальности «документоведение и информационная деятельность» и определения